

Politični ogled.

DRŽAVA SHS.

Beograjska vlada se največ bavi z bivanjem Radića v inozemstvu in pa s tem, kako bi se obznanje dalečavljati na Hrvaško. Upanje na neko novo hrvaško stranko, ki bi Hrvatke pokorila Beogradu, je upadlo, zato pa sedaj beograjski vladni in zlasti še demokratski listi varajo javnost z vestmi, da je avtonomistična ali proticentralistična opozicija popolnoma razpadla. To je in ostane pobožna želja. Vladni krogi naglašajo, da bo najprej Radić obtožen in v odsotnosti obsojen radi večizidaje, da je Pašić z vsemi temi koraki zadovoljen, da pa hoče, naj se še nekaj časa počaka. Izjemnega zakona še ne mislijo proglasiti nad celo hrvaško seljaško stranko. Hrvatski listi odgovarjajo na vse to, da kažejo vse take grožnje veliko vznemirjenosti vlade in pa nepoznanja merodajnih činiteljev glede pravnih določil, ki še vedno veljajo za Hrvaško. Opozarjajo vlado na to, da je Avstrija hrvaške begunce sicer zasledovala, da je zaplenila njih premoženje, a jih ni obtoževala veleizidaje ker na Hrvaškem ne more biti nihče sojen v odsotnosti. Vidi se, da bi v Beogradu na vsak način radi izzvali nemire na Hrvaškem. V razne kraje so začeli pošiljati takozvane «leteče oddelke». To so močne žandarjske patrulje, ki iščejo vojaške begunce in pa orožje, občine jih pa morajo izdržavati. V teh oddelkih so po veliki večini žandarjski novinci, ki se silno oblastno in nezakonito vedejo med ljudmi, če bi pa došlo do nemirov in spopadov, bi pa vlada rekla: glejte puntarje in Hrvat bi postavila izven zakona. Vodstvo seljaške stranke je izdalo oklic na ljudstvo, naj se zadrži mirno ter se ne da izzivati.

Ko se na eni strani iz političnih razlogov tako neti nemir, je po Vojvodini in po čisto srbskih krajih javna varnost skoraj pri kraju in bijejo se boji med Orjuno in med srbskimi fašisti, nazvanimi «Srnao». V Novem Sadu in okolici n. pr. je na obeh straneh par mrtvih in še več ranjenih in zapori so teh izgreznikov tako prenapolnjeni, da ne vedo več, kam z njimi. V južni Srbiji so pa še od občinskih volitev sem boji med Srbi in muslimani in v Beograd prihajajo poročila, da se hočejo množične muslimanske družine izseliti v Turčijo in Albanijo.

Notranjo politiko, ki rodi take sadove, pa spremlja tudi zelo slaba zunanja politika in to se vidi zlasti sedaj, ko je reško vprašanje doseglo svoj usodni vrhunec. Rapalska pogodba je dala Reki samostojnost, nam je pa pripoznala Baroš in Delto, in ko so italijanski fašisti navajali na Reko ter ji vzeli samostojnost, se tedanja radikalno-demokratska vlada v Beogradu za to ni brigala. Ničesar ni storila, da se izvede mednarodno doletilo, ki je zlasti za nas Slovence in Hrvatke velike važnosti in pomena. Italijane je to ohrabilo in tako so sedaj Jugoslaviji nastavili nož na vrat: ali pusti, da skupna komisija, v kateri so pa seveda oni prvi in glavni, za dolgo dobo let upravlja z Reko, Barošem in Delto, ali pa da Italijani to sami zasedejo. Eno in drugo hočejo Italijani že s 1. septembrom in kakor vse kaže, je Reka izgubljena. Naša vlada je prvič zamudila pristop do mednarodnega razsodišča, ker je predaleč in predolgo popuščala pred Italijo in drugič se očitno vidi, da ji ni za to, da bi s tem malim, kar daje rapalska pogodba, pridobila hrvaško in slovensko narodno gospodarstvo pred srbskim, ki nima Skadra in ki je tudi glede solunskega pristanišča napram Grkom še vedno na slabem. V reškem vprašanju se dobro vidi, kako slabo je za jugoslovansko državo, ker Hrvati in Slovenci v njej nimajo prave veljave. Sedaj zopet poročajo nekaj iz Beograda o sporazumu v reškem vprašanju, pa to gotovo ne bo ugodno, ker sami vladni ljudje v Beogradu o sporazumu ničesar ne vedo ter si ne morejo misliti, kako bi se kaj ugodnega sporazumelo ali sprejelo brez hitrega obvestila vlade. Pašić se je odstranil, da lahko vso krivdo zavrne na druge in v Zagrebu že razglasa poštna direkcija, da se ne sme več pisati «Reka», temveč samo «Fiume». — To so značilne okoliščine «sporazuma».

S 1. septembrom se je kar čez noč prevzela južna železnica v državno upravo. Vlada je brez parlamenta izvedla rimsko pogodbo o prevzemu južne železnice. Ta korak je prenaglen in vznemirjen, je na eni strani železniško oseboje radi nestalnosti, na drugi pa pridobitveni krogi, ki imajo slabe izkušnje z državno železniško upravo.

Jesensko parlamentarno delo se prične prihodnji teden. Za ponedeljek, dne 10. t. m., je sklican finančni odbor. Obravnaval bo kot prvo točko izpremembe zakona o taksah. Kakor znano, predlaga finančni minister velike izpremembe, ki naj po njegovi izjavi prinesejo državi blagajni okroglo 100 milijonov dinarjev novih dohodkov. Naši zastopniki so ugotovili, da bi bil finančni uspeh okroglo 450—500 milijonov dinarjev. Gotovo bo prišlo pri zakonu o taksah do ostrih spopadov, kajti tako fiskalnih taks, kakor jih predlaga finančni minister, ne moremo sprejeti.

VOJNA NEVARNOST GRŠKO-ITALIJANSKEGA SPORA.

Umor italijanske vojaške komisije, ki je vršila razmejitve med Grčijo in Albanijo. — Atentat se je izvršil dne 27. avgusta na cesti, ki pelje iz Janine na Santi Quaranta, in sicer v bližini grškega obmejnega mesteca Kokadia. Cesta pelje tam skozi velik gozd. Nekaj minut po odhodu albanskega delegata, ki se je peljal prvi naprej, so položili neznani ljudje preko ceste deblo, vsled česar se je moral ustaviti avtomobil, v katerem se je vozila italijanska delegacija. V trenutku, ko je avtomobil obstal, so padli prvi strelji. V bližini se nahajajoča grš-

ka straža je slišala 30—40 strelcev. Zvečer so šele našli enega mrtveca v avtomobilu, šli pa ob cesti. Mrlič ni bil izropan in tako se sklepa, da je bil napad političnega značaja. Ker so grški listi zadnji čas ostro pisali proti Italiji, je italijanska vlada Grčiji pripisala vso krivdo in odgovornost ter ji poslala ostre zahteve po zadoščenju in odškodnini z rokom od 5 dni. Italijanske zahteve so podobne avstrijskim Srbiji leta 1914 povodom umora prestolonaslednika v Sarajevu.

Grška poslanim zahtevam ni mogla ugoditi in Italija je začela izvajati svoje grožnje — vojaški pohod na grške otoke, v prvi vrsti na Krk. Otok Krk je bil ob zasledbi bombardiran. Porušeno je policijsko in šolsko poslopje, 15 Grkov je ubitih, Italijani pravijo, da so bombardirali otok radi grškega odpora, grška poročila pa trdijo, da ni bilo nobenega povoda za obstreljevanje.

Grčija je prosila Društvo narodov za posredovanje, angleški in švedski delegat sta v svetu Društva narodov odločno zastopala mnenje, da spada grško-italijanski spor pred Društvo narodov, dočim je italijanski delegat Salandra to tajil. Francoski delegat ni podal nobene izjave.

Stvarno stoji angleško javno mnenje na stališču, da je Italija z zasedbo Krfa kršila pogodbo iz leta 1863, v kateri so Anglija, Francija in Rusija, ko je Anglija Krk izročila Grčiji, jamčile večno neodvisnost tega otoka, ki tvori ključ k Jadranskemu morju. Vendar pa Italija na to lahko odgovori, da te pogodbe ni podpisala in ni priznala. Pač pa se Italija lahko obdolži, da je kršila § 12 in 13 pogodbe Društva narodov, ki obvezuje včlanjene države, da svoje medsebojne spore predložijo Društvu narodov, preden začno vojno. Toda tudi ta 2 paragrafa sta preveč nejasna, ker ne izključujeta represalij, zasedbo Krfa pa Italija predstavlja kot golo kazensko sredstvo. Na vsak način pa je javno mnenje Evrope proti Italiji, ki je bombardirala popolnoma neoboroženo mesto in s svojim postopanjem ogrožala ravnovesje v Sredozemskem morju, mir na Balkanu ter mir v Evropi sploh. Kar se tiče jugoslovanske vlade, izjavljajo «Novosti», da želi naša vlada ostati popolnoma nepristranska, pa da tudi ne prevzame nobenega posredovanja. Angleška vlada je poslala svoje malleško vojno brodovje v grške vode. Nepojasnjeno je stališče Francije.

POTRES NA JAPONSKEM.

V soboto, dne 1. septembra t. l., je zadela Japonsko, to najbolj kulturno državo Daljnega Vzhoda, nesreča, kakor je ne pomni menda človeška zgodovina od vesoljnega potopa naprej. Grozen potres je v par minutah uničil par največjih mest, v par minutah je izgubilo življenje nad 250.000 ljudi. Potres je bil tako silen, da so ga zaznamovali aparati na vseh potresnih opazovalnicah na zemlji. Prvi potresni sunek se je začel jutraj okrog 4. ure. Potem pa se je zemlja tresla neprenehoma par ur. Najmočnejše je potres divjal med mestom Jokohama in glavnim mestom države, Tokijem; tam kjer se nahaja ugasli ognjenik Fuji. Mesto Jokohama, ki je največje in najvažnejše pristanišče Japonske, je bilo uničeno v šestih minutah. To mesto je popolnoma novega izvora ter sezidano povsem po evropskem vzorcu. Prebivalcev ima okrog pol milijona. Pred 50 leti je na tem mestu še stalo priprosta ribiška vas, toda vstrajnost in podjetnost Japoncev jo je pozdignila do enega izmed prvih mest v državi. Zlasti lepo je bilo urejeno pristanišče, ki je bilo po 10letnem delu dograjeno leta 1912. Prizori v mestu med potresom so bili strašni. Na tisoče ljudi je ležalo mrtvih in ranjenih pod ruševinami, katere je zajel požar. Drugi so bežali po ulicah, ne vedoč, kam naj se rešijo. Največ ljudi je pobegnilo na parnike, ladje in čolne, ki so stali v pristanišču; mislili so, da bodo na morju varni. Toda potres je razburkal morske valove, da so razbili mnogo ladij. Velikanski valovi so se razlili po obrežju, uničujoč pod seboj vse, kar je še ostalo od potresa ohranjenega. Potem pa je začel liti dež, ki je sicer pogasil požar v mestu, toda ljudje, ki so se rešili, so bili brez vsakega zavetja, ker je tudi v okolici vse razrušeno ter so bili več dni izpostavljeni dežju in mrazu na prostem, tako da jih je mnogo umrlo, mnogi pa so si vsled obupa sami končali življenje.

Še hujšo nesrečo pa je potres povzročil v Tokiju, ki je največje in glavno mesto Japonske. Tokijo šteje okrog dva in pol milijona prebivalcev ter se razprostira na velikanskem prostoru 1900 kvadratnih kilometrov. Veliko površino zavzemajo vrtovi in krasni parki, ki obdajajo skoro vsako hišo. Poslopja v Tokiju so skoro vsa hitro razširila požar, ki je v par urah objel celo mesto. Zgorela je tudi cesarska palača, cesarska rodbina pa se je z največjo težavo rešila. Potres je v okolici 100 km okrog Tokija uničil vsa poslopja, razdril železniške proge ter brzovjavne in telefonske napeljave. Vlaki, ki so vozili na progi, so se vsled potresa prevrnili ter je mnogo ljudi pri tem našlo smrt.

V kraje, ki jih je obiskala ta grozna nesreča, prihaja od vseh strani pomoč. Tudi iz inozemstva, zlasti iz Amerike, je prispelo vojno brodovje ter vojaški pomagajo reševati, kar se še sploh da rešiti. Položaj cele države je po tej katastrofi silno težaven. V okolici Tokija in Jokohame so se nahajale tudi najvažnejše tovarne, ki so tudi uničene, tako da je celo gospodarsko življenje japonske države za več let uničeno.

Naši poslanci med ljudstvom.

Shodi naših poslancev: Dne 8. septembra: 1. Sv. Križ nad Mariborom (po sv. maši v društvenih prostorih — posl. Žebot. 2. Sv. Primož na Pohorju (po rani sv. opravilu pri cerkvi) in Kamen pri Vuzenici (po pozni sv. maši pri cerkvi — na obeh shodih go-

vori poslanec Pušenjak). 3. Sv. Bolfenk pri Središču (po rani službi božji pri cerkvi) in v Središču (popoldne v Katoliškem domu — na obeh shodih govori poslanec Bedjanič in Vesenjaj). Dne 9. septembra: 1. Velika Nedelja (po rani sveti maši pred cerkvijo — govori poslanca gospoda Bedjanič in Vesenjaj). 2. Makole (po rani sv. maši v Društvenem domu) in Studenice pri Poljčanah (po večernicah — na obeh shodih govori poslanec Falež. 3. Jurklošter (po sv. maši pri cerkvi — poslanec Kugovnik). 4. Remšnik (po prvi sv. maši pri cerkvi — posl. Pušenjak). 5. Sv. Jurij ob Pesnici (po rani sv. maši v društvenih prostorih) in Gornja Sv. Kungota (v cerkveni hiši gospodarsko zborovanje — na obeh shodih govori poslanec Žebot). Dne 16. septembra: 1. Sv. Jurij ob Ščavnici (po rani sv. maši v župnišču — poslanec dr. Hohnjec). 2. Sv. Tomaž pri Ormožu (po rani sv. maši pri cerkvi — poslanec Bedjanič). 3. Sv. Venčesl (ob 7. uri po rani sv. maši) in Slov. Bistrica ob 11. uri po pozni sv. opravilu — na obeh shodih govori poslanec Falež. 4. Kollje (po sveti maši — poslanec Kugovnik). 5. Olimje (po sv. maši v gostilni Kos) in v Imenem (popoldne v gostilni Pajk — na obeh shodih govori poslanec Vrečko).

Shodi narodnega poslanca Krajca. Dne 8. septembra: Videm (po rani sv. maši in po pozni sv. maši v Zdolah pri Vidmu. Dne 9. septembra: Braslovce (po rani sv. maši in popoldne v Polzeli, Dne 16. septembra: Sv. Jurij ob južni železnici po rani sv. maši in popoldne v Celju.

Poslanec dr. Hohnjec je v nedeljo, dne 2. septembra, poročal svojim volilem pri Sv. Križu pri Ljutomeru. V jako velikem številu zbranim poslušalcem je govornik pojasnjeval vzroke, ki so dovedli do sedanjega nepovoljnega stanja v naši državi. Zli nasledki centralistične ustave in centralistične uprave se množijo od dne do dne ter kažejo v jasni luči one slovenske stranke, ki so slovensko ljudstvo ukovale v spone centralizma. Kakšno nesrečo so na naš narod spravili in kakšen zločin nad njim storili slovenski samostojneži in demokratje, ki so glasovali za centralizem, in slov. socialni demokratje, ki so ga odobraval, ter ga še odobraval, dokaz za to so vsi oni slabi zakoni, ki jih kuje centralizirana zakonodajna kovačnica v Beogradu. Naši poslanci so se tem zakonom, ki so vzbudili nevoljo med našim ljudstvom, na vso moč protivil, pa so bili preglasovani od vladnih strank: od radikalov, Turkov in Nemcev. Govornik je nato razpravljaj o revizionističnem bloku, o njegovem postanku, namenu in pomenu v notranji politiki naše države, o položaju, ki ga je v bloku in tudi v državi ustvarilo potovanje Radića v tujino. Pojasnil je tudi, kolike vrednosti so tiste vesti, ki se zadnji čas širijo v javnosti o nekakih pogajanjih naše stranke z radikalskimi voditelji in celo o vstopu naše stranke v vlado. Končno je izjavil, da naša stranka od svojega programa in od borbe za istinito avtonomijo Slovenije ne odstopi. Predsedujoči župan Stuhec je predložil, naj zbor volilcev izreče poslanec Ljutomerskega okraja in vsem poslancem Jugoslovanskega kluba popolno zaupanje in priznanje za dosedanje delo. Predlog je bil enoglasno sprejet. Sprejeta je tudi bila resolucija zoper ukinitje jesenskih šolskih počitnic na deželi in za zopetno uvedbo jesenskih počitnic.

Tedenske novice.

Duhovniške in cerkvene vesti. Emil Čašelj, bivši župnik in tržaški škofiji, je postavljen za provizorja v Žičah; novomašnik Jožef Bezjak je nastavljen kot II. kaplan pri Sv. Juriju ob južni žel., kjer je Blaž Brdnik postavljen za I. kaplana; potem Peter Kovačič kot II. kaplan pri Sv. Križu na Slatini in Matija Neudauer na Gornji Polzavi; Stefan Stiper je postavljen od Sv. Martina na Paki na Ljubno, Janez Kljun iz Rečice k Sv. Ilju pod Turjakom, Jožef Dušič iz Marenberga na Rečico, Janez Ogulin iz Jarenine v Marenberg, Jakob Bohak iz Braslovč v Jarenino in Alojzij Vrhnjak iz Ljubnega v Braslovč. Martin Erhatic je postavljen za provizorja pri Sv. Jakobu v Slov. gor. in Vladimir Cepuder za pomožnega duhovnika na Razboru. — Župnijski izpit so napravili sledeči č. gg. kaplani: Arlič Drago Brežice, Avšič Martin Mozirje, Čepin Martin Stranice, Hrastelj Franc Dobrna, Jazbinšek Franc vojaški kurat, Slander Makso Rajhenburg in Zadravec Matija Ljutomer. — V pokoj je stopil č. g. I. Kapler, župnik pri Sv. Jakobu v Slov. gor. Naseli se v Rušah pri Mariboru. — Sv. birma b oše v Novicerkvi dne 9., v Vojniku dne 10., v Vitanzu dne 11. in na Dobrni dne 12. septembra t. l. — Na Bočni bo dne 8. septembra prej posvečenje cerkve in zvonov.

Ne pozabite naših dijakov v Mariboru, ki si radi draginje ne bodo mogli plačati večerje. Večerjo jim bo oskrbela «Dijaška večerja». Prosimo pa prijatelje dijakov, da prispevajo, kakor lani za Dijaško večerjo denar ali živila. Nabrani darovi se pošiljajo na naslov: Dijaška večerja v Mariboru, Cirilova tiskarna. Dr. Jerovšek, t. č. predsednik.

Kupujte za šole in sicer za ljudske, meščanske in srednje šole vse knjige in vse šolske potrebščine v prodajalni Cirilove tiskarne, kjer bodele ceno in dobro postreženi. Ta trgovina se vsakomur najtopleje priporoča.

Vse krajevne odbore SLS, ki še niso poslali naslovov zaupnikov, kakor smo jih zahtevali v okrožnici z dne 13. avgusta, pozivamo, da nam takoj pošljejo ime in natančne naslove zaupnikov. Koliko zaupnikov vsaka posamezna organizacija voli, smo navedli v okrožnici. — Tajništvo SLS v Mariboru, Tiskarna sv. Cirila.